

ANALÝZA PODPOR V ZEMĚDĚLSTVÍ V ČR 2007

= Informační list =

Analýza je přehledem současných podpor v zemědělství, který současně porovnává ekonomickou motivaci zemědělce při rozhodování o složení plodinové skladby. V závěru uvádí konkrétní doporučení k odstranění jednotlivých bariér, která navazují na již sestavenou analýzu bariér rozvoje OZE pro výrobu elektřiny, sestavenou řešitelskými organizacemi. Cílem analýzy bylo identifikovat bariéry pěstování a využívání biomasy k energetickým účelům, což je nutným východiskem k jejich odbourání.

foto: Vlasta Petříková, sklizeň štovíku

Výchozí stav

Současný systém zemědělských dotací je dlouhodobě uměle vytvářená cesta k centrální regulaci celého zemědělského sektoru, který v minulosti zajišťoval především lokální soběstačnost. Dotace a podpory v jednotlivých sektorech zemědělství kompenzují zemědělcům negativní dopady transkontinentálních trhů a kvóty pro produkci jednotlivých komodit jsou snahou o jejich optimální regulaci. S odstupem času se tato cesta podpory zemědělství nezdá být z pohledu trvale udržitelného rozvoje šťastně zvolená, neboť složitý systém podpor zvyšuje nároky na administrativu, ubírá čas zemědělcům a deformuje přirozený lokální trh zemědělských komodit.

Z důvodu plnění mezinárodních závazků je třeba při přidělování jednotlivých podpor zohlednit současná environmentální hlediska. Jedním z nich je i naplnění indikativního cíle podílu výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů na hrubé spotřebě elektřiny v České republice ve výši 8 % do roku 2010, který se neobejde bez produkce biomasy. Zemědělci jsou k plnění tohoto cíle motivováni národními i evropskými dotačními tituly k pěstování produkce pro energetické využití. V roce 2007 přibyla k národní podpoře (1.U.) nová podpora pro energetické plodiny z evropských fondů. Bohužel pro rok 2008 se národní podpora ruší a pro pěstitele energ. plodin zůstává možnost čerpání pouze evropské podpory, u které je v roce 2007 krácena výplata na plochu cca o 30 %.

foto: Vlasta Petříková, balíky štovíku

Výsledky analýzy

Jedním z hlavních důvodů pomalého rozvoje energetického využití biomasy je nedostatek dlouhodobé jistoty pěstitelů v podpoře produkce biomasy, která je nutná k dlouhodobým smlouvám s odběrateli. Zájem zemědělců o pěstování energetických plodin se zvýší, jakmile se zvýší dotace.

Dokladem je navýšení osevních ploch energetických plodin o 70%, po zvýšení

dotací z 2000 Kč/ha v roce 2006 na 3000 Kč/ha v roce 2007. Zásadní podmínkou pro rozšíření pěstování energetických plodin je jejich dotační zvýhodnění, alespoň minimálně nad úroveň tradičních zemědělských plodin.

Dotace z EU jsou pro produkci tuhé biomasy určené pro vytápění **málo významné, neboť nerozlišují biomasu pro tekutá biopaliva (bionafta, biolíh) od biomasy palivové, což dále znevýhodňuje tuhá fytopaliva pro vytápění.** Zachování národních dotací postupně zajistí dostatek biomasy a tím i nastartování trhu s tolik potřebnou biomasou.

V ČR je nedostatek produkce biomasy a je proto nutné, hledat všechny možnosti jak ji zajistit a nevyhrocovat situaci neopodstatněnými až úzkostlivými názory o omezení pěstování tzv. nepůvodních druhů¹.

Další bariérou rozvoje pěstování energetických plodin jsou podmínky udílení podpor. U evropské dotace je podmínka splnění reprezentativního výnosu, která nerespektuje nedostatečnou zkušenost zemědělců s pěstováním energetických plodin. V České republice chybí dostatek kvalifikovaných poradců pro individuální poradenství zaměřených na oblast pěstování biomasy. **Obecně je tedy nutné posílit regionální poradenství a omezit zbytečnou byrokracii. Přínos energetických plodin se neobejde bez ověření jejich pěstování v provozních podmínkách.**

Další podmínkou je dodržet tzv. **ekonomickou hodnotu energetické produkce**, což znamená, že cena výsledné energetické produkce musí převážit nad případnou cenou dalších produktů z energetické plodiny. To bohužel u vybraných plodin jako jsou např. přadné rostliny nekoresponduje s realitou, neboť u nich lze právě dřevitou hmotu, tzv. pazdeří - tvořící až 70 % celkového výnosu stonků, zpracovat pro energetiku.

Foto: Hana Gabrielová, konopí seté na Příbramsku

Závěry analýzy

Pro zemědělce tak zůstává zatravněním orné půdy a její 5leté sečení (2xročně) finančně zajímavější a časově méně náročné. Ani využití trvalých travních porostů pro energetiku z podpor LFA, Natura 2000 a AEO není reálné, neboť je podmíněno intenzitou hospodářských zvířat. V zemědělském podniku tato produkce slouží pro potravu hospodářským zvířatům a při jejím využití pro energetiku by v celkové bilanci pro zvířata chyběla. Současné ceny obilnin vzrostly natolik, že je dnes jejich pěstování rentabilní více než kdy jindy a konkuruje tak zájmu zemědělců o pěstování energetických plodin.

Jedním z faktorů, které mohou pěstování biomasy výrazně ovlivnit, je současná daňová politika. Nástrojů je celá řada: snížení DPH u paliv z biomasy, zrušení podpory tzv. zelené nafty a náhrada této kontraproduktivní dotace takovou, která podpoří používání čistých biopaliv v zemědělství či odbourání spotřební daně na ekologicky příznivá paliva. **Je nezbytné přehodnotit dotační politiku v zájmu produkce biomasy z energetických rostlin využívaných jako pevná biopaliva.**

¹ Energetické plodiny vyšlechtěné nebo vyselektované z nepůvodních druhů rostlin nebo jejich kříženců, které u nás nebyly pěstovány na zemědělské půdě musí být povoleny MŽP. Ustanovení § 5 odst. 4 a 5 zákona 114/1992 Sb. O ochraně přírody a krajiny, který podmiňuje zavádění geograficky nepůvodních druhů rostlin do krajiny souhlasem orgánu ochrany přírody.

Cesta komplexní podpory pro cílenou produkci biomasy vede přes vytváření hospodářských družstev, která by sdružovala prvovýrobce při zpracovatelském závodu a současně majetkově propojovala zemědělce. Odbytová, zpracovatelská a skladištní družstva mohou umožnit vytvoření a rozvoj lokálních trhů nejen s biomasou, ale i s dalšími produkty. V praxi by to znamenalo, že by měl zemědělec, se svým několika procentním podílem v družstvu zpracovatelů biomasy, zajištěný odbyt a současně i podíl na zisku, čímž by byl k její produkci motivován. **Žádoucí trh s biomasou se začne vytvářet, až bude biomasy dostatek. Proto je třeba pro její pěstování zajistit nezbytnou státní podporu.**

Foto: Vlasta Petříková – hořčice, brikety štovík, lisovna na peletky

Doporučení vyplývající z analýzy:

- Stát by měl otevřeně deklarovat dlouhodobý postoj k rozvoji pěstování energetické biomasy. Jasný postoj státu je zcela nutný pro motivaci zemědělců i dalších investorů k vyvíjení aktivit v této oblasti.
- Posílit státní dotační politiku v zájmu rozvoje pěstování biomasy k výrobě pevných biopaliv.
- Vyškolit individuální poradce akreditované při MZe v oblasti pěstování energetických plodin a zpracování biomasy, popř. vytvořit regionální poradenská centra při stávajících Krajských informačních střediscích pro rozvoj venkova a při Agrárních komorách.
- Nalézt vhodnou alternativu za národní podporu (program 1.U), která je **zásadní** pro rozvoj pěstování energetických plodin.
- Změnit pravidla pro evropskou dotaci na podporu pěstování energetických plodin (C-kreditu) a to tak, aby se omezila zbytečná byrokracie. Požadavky této dotace by měly odpovídat stávající zemědělské praxi včetně stanovování reprezentativních výnosů.
- Podporovat ověření pěstování energetických plodin v provozních podmínkách.
- Neomezovat pěstování tzv. nepůvodních druhů, které by vyřadilo z možnosti pěstování nejperspektivnější energetické plodiny již ověřené v provozních podmínkách.
- Pro podporu rozvoje pěstování rychlerostoucích dřevin se doporučuje přeřadit podporu na zakládání plantáží z osy I. do osy II. evropského fondu podpory rozvoje venkova EAFRD.

Foto: Ivo Celjak, Jihočeská univerzita, Plantáže rychle rostoucích topolů

Čelý text „Analýza podpor potravinářské a energetické produkce v zemědělství v České republice pro rok 2007“ ke stažení na internetových stránkách sdružení Calla:
http://www.calla.cz/data/energetika/ostatni/biomasa_analyza.pdf

Sdružení Calla
P.O.Box 223
37004 České Budějovice
tel: 387 310 166
www.calla.cz

Hnutí DUHA
Hnutí DUHA
Bratislavská 31
602 00 BRNO
tel: 545 214 431
www.hnutiduha.cz

Vypracovala: Bc. Hana Gabrielová
E-mail: hana.gabrielova@calla.cz

Realizováno v rámci projektu č. 323069:

„Veřejná kampaň za podporu výroby tepla z obnovitelných zdrojů energie“

Podpořeno grantem z Islandu, Lichtenštejnska a Norska v rámci Finančního mechanismu EHP a Norského finančního mechanismu prostřednictvím Nadace rozvoje občanské společnosti.

